

HLEDÁNÍ A TÁPÁNÍ VZNIKAJÍCÍ LEVICOVÉ OPOZICE V ČESKOSLOVENSKU KONCEM 80. LET A JEJÍ AKTIVITY V LISTOPADOVÝCH DNECH 1989. POHLED NA REFORMNÍ PROUD UVNITŘ KOMUNISTICKÉ STRANY

EMIL VORÁČEK

Od roku pádu komunistického režimu v Československu nás již dělí tři de-
sítky let. Byla vydána řada publikací, studií různé kvality, které se tímto zlomem
zabývají. Zde se soustředíme na málo známý obraz hledání a tápání skupiny lidí,
kteří věnovali mnoho energie k tomu, aby období přestavby směřovalo k reformě
tehdejšího reálného socialismu, tehdy ještě komunistické strany, která již ztratila
svoji funkci jako politická strana. Uvědomovali si, že s překonáním režimu zatíže-
ného řadou historických problémů, křivd, včetně zločinů, může dojít i k eliminaci
toho pozitivního, co bylo za dobu po r. 1948 vybudováno. Představovali význam-
nou část intelektuálního potenciálu lidí, ať v řadách komunistické strany, či neko-
munistické opozice, nejen šedé zóny. Historie tohoto proudu je dodnes prakticky
nezmapována, pro veřejnost to pak zejména ve sdělovacích prostředcích vyznívá,
jakoby skutečně všechno bylo v rukou vítězů sametové revoluce.

Kdo je levice?

Názory o tom, kdo koho považoval za autentické levicové hnutí, se ovšem
lišily. Za *jediné autentické a důsledné síly levice* v Československu krátce před
prvními svobodnými volbami v červnu 1990 byla podle stati v časopisu *Levé*
alternativy „Polarita“, považována levicová politická hnutí, která vznikla jako
nezávislé struktury ještě před listopadem 1989, tj. Levá alternativa, Českoslo-
venské anarchistické sdružení a Obroda – Klub za socialistickou přestavbu. Ty
se nacházely zcela mimo komunistickou stranu. Možnosti a vliv levicové opozi-
ce v období akutní krize a rozpadu byrokratického socialistického systému nelze
přečehovat, je nutno si uvědomit, že ji představovaly nepřilíši početné skupiny,
zejména inteligence, které byly velice heterogenní. Samotný pojem levice, jakož

i termínu *reformní komunisté* byl pro veřejnost v listopadových dnech roku 1989, která se podílela na statisíkových mítincích, do jisté míry vágním, zprofanovaným, rychle zastíněným občanskými hnutími v čele s Občanským fórem. Pojem levice byl spojován především s poraženým režimem, v podstatě pro velkou část společnosti odepsaným. Nekonstituovaná, heterogenní, levice tedy nemohla sehrát nějakou vysoce významnou roli. navíc prohrála souboj o čas. V procesu rozpadu systému, který sám sebe deklaroval jako levicový a socialistický, byli představitelé části opozičních levicových skupin integrováni do občanské opozice jako celku (např. Obroda, vznikající sociální demokracie atd.), ve smyslu *souborného hnutí*.¹

Institucionální krize postihla celou komunistickou stranu, ne tedy pouze její reprezentaci. Označením institucionální krize však budiž vyjádřeno, že nejde o totální kolaps této strany, která přestala být stranou politickou a stala se státostranou. Jednalo se o kolaps principů a fungování její organizační vybavenosti, výbuch neschopnosti nomenklatury, která sledovala jako každá jiná zájmová skupina své cíle. V nižších složkách se tento kolaps projevil ochabnutím aktivity, neschopnosti jakékoli racionální akce, v důsledku očekávání příkazu, či rozhodnutí „shora“, které však již nikdy nepřišlo. Domácí hospodářské potíže, narůstající krize sousedních států sovětského bloku, deklarovaný politický obrat vedení KSSS a zklamání z neochoty sovětských perestrojkových vůdců vyjádřit se k roku 1968, na základě teze o nevměšování se do vnitřních záležitostí druhého státu, na straně druhé i mezinárodní situace, která se vyznačovala neústupností Západu a slábnutím sovětského bloku, rychle rozrušovaly quasistabilitu československého normalizačního režimu. I mezi původně jednotnými normalizátory se rozhořel urputný zápas o nové přerozdělení mocenských pozic.

Vývoj veřejného mínění v 80. letech

Normalizační režim přestal plnit základní podmínku jakési nepodepsané, ale většinou akceptované „společenské smlouvy“, totiž zajištění trvalého růstu životní úrovně, a tím se i uvolňovala jeho materiální závislost a zainteresovanost na něm. Obyvatelstvo přestávalo mít zájem na jeho existenci, jak to naznačují i výsledky průzkumy veřejného mínění o vedoucí úloze KSČ. Tím se otevřeně

---

1 „Souborné hnutí je hnutím reprezentujícím prakticky celou protikomunistickou opozici s cílem zbavit komunistickou stranu moci. Souborné hnutí je názorově velmi heterogenním a může mít různou vnitřní strukturu – od široké koalice politických stran až po vnitřně nestrukturované hnutí. Extrémním příkladem je pak Solidarita, původně „apolitické“ odborové hnutí.“ Cotta, M.: *Building New Party Systems After the Dictatorship. The East European Cases in Comparative Perspective*, nedatováno. Cit. dle: Dostal, Radim: *Komparace formování systémů politických stran Česka a Polska (1989–1998)*. Politologický časopis 3, 1999, s. 290.

začala projevovat kritičnost k politickému systému v ČSSR; téměř jedna polovina respondentů jej považovala za nedemokratický. Dlouhodobě narůstala nespokojenost se způsobem uplatňování vedoucí síly strany. Jestliže v roce 1986, kdy tato otázka byla poprvé položena, považovalo vedoucí úlohu KSČ za důležitou 67% respondentů a 23% za nedůležitou, pak v červnu 1989 odpovědělo kladně již jen 41% a záporně 37%.²

Na tuto otázku odpovídali občané i na přelomu listopadu a prosince 1989 (již v podstatně jiné atmosféře, kdy už se mohli vyjadřovat bez zábrán). Souhlas s vedoucí úlohou KSČ vyslovilo pouze 14% a nesouhlas celých 82% respondentů. Miroslav Vaněk v uvedené studii dospěl k závěru: „Údaje za čtyři roky před – sametovou revolucí – potvrzovaly všeobecnou nespokojenost a odklon občanů od KSČ.“

Akutní krize a rozpad režimu

Pro kriticky založenou část komunistů byl nepřijatelný způsob, jakým vedení strany reagovalo na události v Polsku, nejnověji volby do Sejmu v červnu 1989, vývoj v Maďarsku, jeho způsob posuzování pozice vedení SED v čele s Erichem Honeckerem v NDR, způsob vyrovnávání se s faktem, že v zemi stoupá aktivita opozice, vliv disentu (zejména po uveřejnění Několika vět), i jakým způsobem vedení proti opozici postupuje. Souhrnně řečeno, se však již jednalo o něco jiného. Slovy Oskara Krejčího, tehdy politického poradce předsedy vlády Ladislava Adamce: „Na jaře 1989 se nevedl zápas o to, zda se byrokratický socialismus podaří udržet, ale o to, jakým způsobem odejde ze scény – zda v potocích krve, nebo dohodami u kulatého stolu“.³ Kolaps režimu byrokratického socialismu v Československu v roce 1989 byl součástí podstatně širšího geopolitického procesu demokratizační vlny, který již probíhal řadu let, potenciální šance obnovení socialismu byly ztraceny potlačením „Pražského jara“ a následným vývojem v 70. letech.

Reformní směry uvnitř komunistické strany a jejich osudy

Úvodem je nutno souhlasit s obecným zjištěním Anny Grzymala-Busse, že reformní úsilí uvnitř KSČ v 80. letech prakticky prošlo bez ohlasu ať stranických orgánů, tím spíše veřejnosti. Převládala představa, že „KSČ byla stagnujícím, nereformovatelným hrochem, skutečným projevem zkostnatění po pražském jaru 1968 a následných stranických čistkách.“⁴ Autorka ovšem dodává, že i přes tristní

2 Výsledky sociologických výzkumů v 70. – 80. letech souhrnně zpracoval Vaněk, Miroslav: Veřejné mínění o socialismu před 17. listopadem 1989. Analýza výsledků výzkumů veřejného mínění prováděných ÚVVM od roku 1972 do roku 1989. Praha 1994 (Historia Nova, sv. 5).

3 Krejčí, Oskar: Sametová revoluce. Praha 2014, s. 22.

4 Grzymala-Busse, Anna: Reform Efforts in the Czech and Slovak Communist Parties and Their Successors, 1988–1993. In: East European Political Review 12, 1998, No. 3, s. 442–471, zde s. 446.

situaci této státostrany, vzniklo několik pokusů usilujících, resp. směřujících k reformám, pochopitelně v letech 80. Reformní proudy uvnitř KSČ, pokud je takto podmíněně nazýváme, protože jejich skutečný vliv na aparát a vedení byl velice slabý, až mizivý, představovaly spíše „ostrůvky“ tvořené jednotlivými skupinkami, jejichž kontakty, spojení, spolupráce, společné diskuze, s výjimkou v Praze, byly zprvu slabé.⁵

Tvrdě vystoupení jednotek VB proti demonstrantům na Václavském náměstí v Palachovu týdnu, v lednu 1989, vyprovokovalo řadu členů strany k napsání protestních dopisů, které adresovali přímo generálnímu tajemníkovi ÚV KSČ Miloši Jakešovi. Mezi ostré kritiky náležel i Miloslav Ransdorf, vědecký pracovník Prognostického ústavu ČSAV, který se podílel na přípravě petice podepsané více vědeckými pracovníky v téže věci. Ransdorf zaslal i „**přestavbový dopis**“ předsedovi federální vlády L. Adamcovi, jehož jádrem bylo směřování „...k ústavním změnám a škrtnutí článku 4 ústavy“.⁶ V únoru 1989 zejména v Praze proběhla řada vášnivých diskuzí (např. na ČVUT, mj. i v sále Dopravních podniků, kde se v rámci perestrojkové atmosféry ostře kritizovala neschopnost vedení KSČ využít manévrovací prostor, který stále existoval, nicméně se rychle zmenšoval.

Jednotliví reformisticky orientovaní členové strany si byli vědomi své roztržitosti, neschopnosti vystoupit jako celek.

Stranické vedení připravovalo návrh nové ústavy, další hospodářské reformy, které měly být odstartovány v lednu 1990. Přípravy však probíhaly více utajeně, natož, aby se o rozsahu reformy a jejich klíčových bodech veřejně a otevřeně diskutovalo, což byla zásadní politická chyba. „Veřejnost se ovšem nedověděla o připravené ekonomické reformě, ani o návrhu ústavy, kde byly velkorysé garance politických a občanských svobod, včetně akceptování vídeňských konvencí o lidských právech. Skutečností je, že jejich přijetí předseda legislativní Rady vlády ČSSR Marián Čalfa spíše brzdil, stejně jako opuštění článku 4 Ústavy ČSSR.“⁷ Tyto nezveřejněné materiály nemohly mít pochopitelně žádný ohlas ve stále kritičtější veřejnosti, ve které se již zvedaly hlasy odporu, byť početně zdánlivě slabé. Naopak vedení strany postupně zostřovalo pronásledování snad jediného potenciálního partnera reformních komunistů, hnutí Obroda (klubu pro socialistickou přestavbu). Je zřejmé, že mezníkem pro vývoj nekomunistické opozice byla setkání Václava Havla s Alexanderem Dubčekem na jaře 1989 a tvrdý postup bezpečnostních orgánů proti Obrodě v červenci 1989.

---

5 Grzymala-Busse, A.: c. d., s. 442.

6 Ransdorf, Miloslav: Nový dějinný prostor, 1999, rukopis, s. 1, soukromá sbírka Emila Voráčka.

7 Tamtéž, s. 2. Vývojem událostí archivovaný návrh ústavy byl později publikován po 17. listopadu, ve zcela jiné atmosféře.

Společnost Bohumíra Šmerala

Chronologicky nejdříve vstupoval do povědomí (v rámci Prahy), diskusní klub, neformální sdružení levicově orientovaných občanů, převážně komunistů, které vzniklo v průběhu jara–léta 1989. V létě 1989 se rozhodli ustavit Společnost Bohumíra Šmerala. Ještě před tím skalní stalinisté zamýšleli vytvořit Společnost Klementa Gottwalda,⁸ což nenašlo velkou odezvu. Naopak myšlenka utvořit jádro pro reformu strany s odkazem na dílo a politickou činnost B. Šmerala, významného představitele české sociální demokracie zakladatele v dobách Rakouska-Uherska, KSČ ohlas měla. Její aktivní jádro opět tvořili někteří pracovníci Městské politické školy KSČ v Praze (v Praze – Karlín), Kabinetu politické výchovy (v ulici Karoliny Světlé), Miloslav Ransdorf z Prognostického ústavu ČSAV (Opletalova ul.), i z jiných výzkumných institucí mimo stranická zařízení, jakož i užšího okruhu dalších sympatizantů části společnosti, především intelektuálů všech profesí, resp. inteligence.⁹ Klub byl budován na neformálním základu. Jeho počet dosáhl na podzim něco málo přes stovku osob, spojovaných především osobními vazbami. Prostor pro zasedání poskytla MPŠ KSČ v Karlíně. V průběhu roku 1989 probíhaly ve Společnosti neformální diskuse, přidávali se i další zájemci. Radim Valenčík získal skupinu lidí z Vysoké školy ekonomické, mezi nimi i Miroslava Ševčíka a další. Konflikty vznikaly kolem diskusí k programovým otázkám. V diskusích předkládal řadu konceptů, návrhů Miloslav Ransdorf. Požadoval v nich též zrušení výsledků stranických pohovorů z roku 1970, ustavení „opozice v rámci partaje“, možnost spolupráce s již existující Obrodou. V období do listopadu, pokud se nám podařilo zjistit, společnost nevydala žádné prohlášení, jímž by se veřejně prohlásila za reformní skupinu, resp. zveřejnila své stanovisko k některým problémům, kterými společenský vývoj překypoval. Na podzim 1989 se klub připravoval k oficiálnímu ustavení, byly připravovány i základní programové dokumenty, jejichž autorem byl opět M. Ransdorf, ve spolupráci zejména s Rudolfem Převrátilem, Miroslavem Grossmannem, Pavlem Smutným a dalšími.

V říjnu 1989 se v bytě M. Ransdorfa konala pracovní porada organizátorů, kteří se dohodli na oficiálním ustavení společnosti. 14. listopadu 1989, kdy měl být rozpuštěn Prognostický ústav ČSAV (?)¹⁰ nadřízenými orgány (?), se vedení Společnosti dohodlo, že v průběhu dvou týdnů by se měla změnit v oficiální stranickou platformu. Je do jisté míry příznačné, že první oficiální vystoupení přišlo pozdě, v době, kdy již kritická slova Společnosti vyzněla zcela jinak. Zástupci klubu si totiž 13. listopadu rezervovali místnost v Domu politické výchovy MV

8 Osobní vzpomínka Jiří Malínský, 20. 12. 2017. Soukromá sbírka Emila Voráčka.

9 Bude DFK novou politickou stranou? In: Průboj, 3. 1. 1990, s. 1–2.

10 Ransdorf, M.: c. d., s. 80.

KSČ na první veřejné zasedání klubu a to na 27. listopadu.¹¹ Termín byl směřován před den lidských práv, 10. prosince, kdy se očekávalo vystoupení opozice. Byla to z pohledu snah reformních komunistů „fatální chyba“? V duchu „všechno pozdě?“ Ransdorf ve svých pamětech později připomněl, že v napjatých dnech, které následovaly po 17. listopadu, plných jednání, „pochopil, že KSČ nemá žádný krizový ani ústupový scénář. Moc vyvanula z budovy ÚV neskutečně rychle, až to opozici zaskočilo“.

Demokratické fórum komunistů

Události 17. listopadu 1989 podnítily členy klubu k urychlenému, ale opožděnému vystoupení. Řada z nich hned poté, co se dozvěděli, co se stalo onoho večera na Národní třídě, rozvinula velice intenzivní činnost. V prvním týdnu sametové revoluce, kdy na Václavském náměstí demonstrovalo denně až sto padesát tisíc lidí, členové Společnosti horečně diskutovali, snažili se zhodnotit situaci, připravovali programové prohlášení, zatímco vedení strany dále mlčelo. Členové Šmeralovy společnosti se sešli až 27. listopadu, aby se dohodli na přejmenování společnosti na „Demokratické fórum komunistů“, jež mělo působit v rámci komunistické strany.

Současně DFK vydalo prohlášení a programové teze.¹² V prohlášení se mj. uvádělo: „Sympatie k myšlenkám socialismu mají v československé společnosti hluboké a mnohostranné kořeny. Avšak stalinský systém přinesl hořká zklamání a velké ztráty. Pokus o zásadní obrat v roce 1968, zdůrazňující neoddělitelnost socialismu a demokracie, vyvolal nové naděje na obrodu KSČ a společnosti a získal straně nebývalou podporu obyvatelstva. Ale tragická a neospravedlivitelná intervence armád Varšavské smlouvy a následující tzv. normalizace zasadila takovým snahám těžkou ránu. KSČ ze svých řad vyloučila tisíce občanů, kteří se pro obrodný proces angažovali. Nekompromisní nastolení monopolu moci znovu nadlouho oddělilo lid a stranu od privilegovaného vedení. Lži a zastrašování byla umlčena většina členské základny strany a společnosti vůbec. Uvědomujeme si, že mezi členy strany je mnoho osobně čestných lidí s přirozenou autoritou, kteří nepropadli politické a morální korupci, zachovali si demokratické cítění i kritický odstup od politiky strany a nejednou jej vyjádřili. Většina však zatížila své svědomí tím, že nenašla odvahu otevřeně vystoupit se zásadním protestem proti diktátu, lži a pokrytectví. Jsou to poctiví dělníci, zemědělci, vynikající odborníci, pracovníci všech profesí. Bez jejich nadání a obětavosti se československá společnost může jen těžko obejít. Jsme vedeni snahou najít platformu pro jejich obrodnou iniciativu, pro svobodnou a starými předsudky

---

11 Tamtéž, s. 1.

12 Programové teze Demokratického fóra komunistů, Praha 27. 11. 1999, originál, 6 stran; in: Soukromá sbírka E. Voráčka.

nezatíženou diskuzí v období před sjezdem KSČ. Očekáváme, že tato platforma zároveň napomůže k rozchodu s těmi, kteří svými postoji a činy kompromitovali KSČ před veřejností.¹³

V období, kdy z KSČ odcházely statisíce členů (kteří byli jejími členy s velice diferencovanými motivacemi), další desetitisíce hledaly cestu pro pochopení vývoje, podporu společenských změn, tu však chápali jako podporu společnosti sociálně-spravedlivé. Na základě výzvy, prvního prohlášení se hlásily do DFK tisíce osob. Údaje, které uvádí polská autorka Anna Grzymala zřejmě nejsou přehnané, tj. odhad mezi 10–60.000, i když bychom se klonili spíše ke středu uvedeného údaje. Dokumentují tak do určité míry stav tehdejší myslí ne nevýznamného počtu členů i nečlenů KSČ, levicově orientovaného, kritického, intelektuálního potenciálu společnosti, kteří viděli význam zvratu po 17. listopadu do značné míry ve smyslu cesty socialistického, resp. sociálně demokratického rozvoje. Sympatizanti DFK (ještě stále uvnitř strany, ale co to znamenalo v dynamicky se vyvíjející situaci) se hlásili z řady míst v České republice; na Slovensku bylo zastoupení nižší, i vzhledem k poněkud jiné situaci. Mezi původní cíle skupiny, vtělené i do programového prohlášení náležela revize a přehodnocení roku 1968, smetení normalizačního *Poučení z krizového vývoje*. Současně byl položen požadavek přetvořit stranu v duchu reformních komunistických stran v Polsku a Maďarsku. V polovině prosince 1989 se DFK vyjádřilo pro přímé volby prezidenta republiky. 14. prosince demonstrovalo před budovou ÚV KSČ a redakcí Rudého práva. DFK mělo podle původních představ působit jako frakce v rámci komunistické strany, o dva týdny později se představy změnil v pojetí působení DFK uvnitř strany a mimo ni. Názory uvnitř fóra se rychle diferencovaly, zejména v otázce zda setrvat v KSČ, či odejít. Rudolf Převrátíl a další se vyjadřovali pro činnost DFK mimo stranu, Ransdorf naopak prosazoval názor, že DFK musí zůstat v rámci KSČ a „podílet se na její přeměně, pokud možno být motorem tohoto procesu“.¹⁴ Cílem bylo otevřené pojetí komunistického hnutí, spojující úsilí o obnovu, současně s kontinuitou. Co se týká analýzy občanské společnosti, navazovaly v mnohém programové teze DFK zejména na myšlenky Antonia Gramsciho.¹⁵ Jedním z významných spoluautorů tezí byl Ransdorf.

Programové teze DFK obsahovaly mnoho z filozoficko-politických úvah M. Ransdorfa. Zejména se jednalo o pasáže „Socialismus a moderní civilizace“ a „Socialismus a nová společenská racionalita“. V části, která se týkala hospodář-

13 Prohlášení demokratického fóra komunistů, 19. 11. 1999. Kontaktní adresa byla Prognostický ústav ČSAV, M. Ransdorf. Ransdorf byl i autorem tohoto programu.

14 Ransdorf, M.: c. d., s. 2.

15 Programové teze DFK 1989. Soukromá sbírka E. Voráčka.

ské problematiky, Ransdorf rozvinul koncept československé hospodářské reformy pro 90. léta vypracovaný v Prognostickém ústavu.¹⁶

„Sjezd bezvýchodnosti“. Mimořádný sjezd KSČ, 19. – 20. prosince 1989

DFK vyvíjelo v hektických dnech po 17. listopadu velký tlak na modernizaci KSČ, své programové názory se pokusilo pronést i na mimořádném sjezdu KSČ, který probíhal 19. – 20. prosince 1989, jehož se zúčastnilo na 1530 zvolených delegátů.¹⁷ Proběhl v nedávno zbudovaném pražském sjezdovém paláci (nyní Kongresové centrum). Režie tohoto jednání byla v rukou špičkových funkcionářů Socialistického svazu mládeže (SSM), zejména Vasilu Mohority, Širokého. Sjezdu se zúčastnilo 50 zástupců DFK, jako pozorovatelé.¹⁸ DFK vydalo v průběhu sjezdu několik čísel Sjezdového zpravodaje DFK. Zástupci měli ovšem velice malé možnosti prezentovat své názory z tribuny sjezdu. Byli často napadáni účastníky sjezdu jako rozbíječi strany, a to ve velice ostrých diskuzích. Přesto však DFK bylo jako takové, vedením sjezdu méně a řadou delegátů daleko více, respektováno, a jeho tiskové konference byly sledovány se zájmem. DFK požadovalo na sjezdu frakční status, organizace DFK, měly mít status základních stranických organizací, k dispozici jim měl být malý aparát, časopis, část finančních prostředků strany. Z těchto požadavků nebylo prakticky splněno nic. DFK svedlo neúspěšnou bitvu na sjezdu, těžko se mohlo prosadit, když kromě jediného vystoupení svého mluvčího nedostalo více slovo. Se závěry sjezdu DFK vyjádřilo nespokojenost. Mezi názory jednotlivých členů DFK, kteří se účastnili prosincového posledního sjezdu KSČ, byly značné názorové rozdíly, odpovídaly i onomu opožděnému hledání, jak reagovat na rychle se vyvíjející politický vývoj. DFK reagovalo na „Sjezd bezvýchodnosti“ dalším kritickým prohlášením a rozhodnutím zahájit budování nových organizací DFK v regionech.¹⁹ Tento tlak však přišel pozdě, až po rozhodující události 17. listopadu, kdy výbuch občanské nespokojenosti (ať už byl iniciován nebo ne), rozmetl představy o reformních změnách. Dynamika společenských a politických změn nabrala zcela jiné tempo a postupně také orientaci, rychle se zde objevil nový, silný společenský proud. Pochopitelně, v tomto proudu uvnitř komunistické strany mnozí členové strany, včetně některých jeho

---

16 S čím jde DFK na mimořádný sjezd KSČ, 18. 12. 1989, Originál, soukromá sbírka E. Voráček. Srv. také: Převertál, Rudolf: DFK: jak dál? In: Rudé právo 5. 1. 1990.

17 Počet 50 zástupců DFK, kteří měli statut hostů, byl schválen organizátory sjezdu. Přesto nebylo pro hosty z řad DFK snadné se na sjezd vůbec dostat přes ne zcela přátelsky naladěné kontrolory vstupu do paláce.

18 Zpravodaj Demokratického fóra komunistů, 21. 12. 1989, Nr. 4 (sjezdový). V ostré diskusi v lobby sjezdového paláce na mimořádném sjezdu KSČ bránil M. Ransdorf ještě myšlenku ustavení nové levicové politické strany.

19 Prohlášení DFK k mimořádnému sjezdu KSČ, Praha 21. 12. 1989.

zakladatelů, viděli pouze určitý odrazový můstek, kterým by se dostali mimo stranu a tak by se v očích kritické demokratické veřejnosti „očistili.“ Řada z nich se domnívala, že tempo polistopadové obnovy komunistické strany je pomalé a proto přistupovali i k zakládání jiných politických subjektů. Samotné DFK se počátkem ledna 1990 začalo rozpadat, jeho vliv rychle slábl, sympatizanti přecházeli do jiných uskupení odštěpujících se od komunistické strany.

Tříkrálové jednání DFK 6. ledna 1990

Více než 2500 sympatizantů a aktivistů z celé České republiky se sešlo, aby diskutovali výsledky mimořádného sjezdu KSČ a další vývoj hnutí po 17. listopadu 1989 na jednání 6. ledna 1990 v Praze. Přítomni také byli zástupci KSČ a Obrody.²⁰ Atmosféra na setkání byla velice vzrušená. Ze zástupců Koordinačního výboru DFK zde byli mimořádně aktivní Rudolf Převrátíl, Jaromír Sedlák, Pavel Smutný, Milan Maršálek, J. Maczner a Ladislav Zvolský.²¹

Čilá aktivita DFK přišla jednoznačně pozdě. Výbuch občanské nespokojenosti smetl všechny představy o reformách starého systému a společenská změna nabrala zcela jiný kurs. Pro řadu členů strany bylo tempo obnovy komunistické strany příliš pomalé, částečně oprávněně. Po dlouhém váhání se Koordinační centrum DFK rozhodlo 26. ledna 1990 politický proud, který představovalo, budovat jako samostatnou moderní levicovou politickou stranu.²² Současně se formovalo několik skupin, které se pokusily představit své narychlo formulované programy se socialistickým zaměřením.

Podle názoru některých členů strany „DFK byla houba, která umožňovala, aby se KSČM stala masovou stranou“.²³ Zklamání z neúspěšného startu DFK vedlo k další diferenciaci. Nejdříve se odštěpila skupina, která si dala název Nezávislá levice, poté Československé demokratické fórum, které se jediné zúčastnilo parlamentních voleb v červnu 1990. Zřejmě největší část, především členstvo mimo Prahu zůstalo v KSČ, nyní již KSČM.

20 Dengler, Robert: DFK na rozcestí? Dokumenty k diskusi: Prohlášení k mítinku DF(K). In: Rudé právo, 8. 1. 1990.

21 Jaromír Sedlák byl koncem 80. let činný jako poradce předsedy čs. vlády L. Štrougala a později L. Adamce.

22 Jak dál, in: Lidová demokracie, 27. 1. 1990.

23 Rozhovor autora s M. Grossmanem, 6. 2. 2017. Soukromá sbírka E. Voráčka.